

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

-Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER/BIV NL
Telefax 070 - 318 79 51

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/4517	16 september 1991

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 57/91)

58

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één
Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/4517, d.d. 16 september 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
58/91

(Afgesloten 161300 SEP 1991)

Kroatië

Sinds zaterdag is sprake van een sterke escalatie van de gevechten in Kroatië. Op bevel van de Kroatische regering hebben onderdelen van de Kroatische (para-)militaire organisaties niet alleen alle kazernes van de federale strijdkrachten (JNA) in Kroatië afgesloten van elektriciteit, telefoon en water, maar ook aanvallen uitgevoerd op enkele kampen en opslagplaatsen. Naar verluidt heeft de bezetting van tenminste vier JNA-vestigingen in Kroatië zich overgegeven. Volgens Kroatische meldingen zijn "grote hoeveelheden" wapens en munitie veroverd. Tevens werd de onderbevelhebber van het Vijfde Militaire District, dat grote delen van Kroatië omvat, gearresteerd.

De defensieleiding heeft hierop laten weten de Kroatische agressie te veroordelen en "gepaste maatregelen" te zullen nemen. Inmiddels heeft de JNA in Kroatië een aanval ingezet op de Kroatische strijdkrachten, die in eerste instantie bedoeld lijkt om de geïsoleerde JNA-vestigingen te ontzetten. De strijd speelt zich af in vrijwel alle delen van Kroatië en alle drie krijgsmachtdelen zijn erbij betrokken. Vermeldenswaard is onder meer de beschieting van de kustplaats Ploce door de federale marine, wier optreden in het huidige conflict zich tot op heden in essentie heeft beperkt tot passieve maatregelen. Ook zijn verhevigde aanvallen van de JNA-luchtmacht tegen Kroatische stellingen gemeld, onder andere in de omgeving van Osijek (Slavonië). Zelfs werd luchtalarm gegeven in de Kroatische hoofdstad Zagreb, maar de federale luchtmacht heeft tot op heden alleen vluchten over de stad uitgevoerd.

Over de militaire situatie in Kroatië zijn in dit stadium nog geen betrouwbare berichten voorhanden. Evenmin bestaat duidelijkheid over de doeleinden van de JNA. Het is echter onwaarschijnlijk dat de JNA zich zal beperken tot het ontzetten van de kazernes. Gezien de grootschalige inzet en het feit dat de JNA in deze omstandigheden zijn (formeel) neutrale positie in Kroatië niet langer kan handhaven, ligt het voor de hand dat het leger erop aanstuurt Kroatië militair onder controle te brengen. Dit vermoeden wordt bevestigd door meldingen van de verplaatsing van JNA-eenheden uit de zuidelijke republiek Macedonië en de oproep van reservisten uit Montenegro.

Dit streven kan echter in de praktijk vermoedelijk slechts worden bereikt door de politieke speelruimte van de Kroatische regering sterk te beteugelen. Zelfs indien de JNA zich zou willen beperken tot het ontzetten van alle kazernes in Kroatië zouden militaire acties tegen Zagreb nodig zijn, omdat ook de vestigingen van de JNA in deze stad geïsoleerd zijn. Op grond van dit alles moet op korte termijn rekening worden gehouden met een JNA-optreden tegen Zagreb.

Zoals reeds gerapporteerd hebben Kroatische functionarissen zich de afgelopen week in toenemende mate provocatief opgesteld. Zo beval de Kroatische voorzitter van het federale presidium Mesic vorige week eenzijdig en op eigen initiatief de JNA in Kroatië terug te keren naar de kazernes. Enkele dagen later onderbrak Kroatië de olietoevoer naar Servië, die mede ten dienste staat aan de

JNA. Aangezien een JNA-reactie hierop geen verrassing kan zijn, moet worden vastgesteld dat de Kroatische regering een escalatie van de strijd heeft uitgelokt, mogelijk ook om hun gezag te onderstrepen.

Kroatië werd de afgelopen weken geconfronteerd met agressie van Servische strijdgroepen, die in de praktijk werden gesteund door eenheden van de formeel neutrale JNA. Als gevolg hiervan ontwikkelde de militaire situatie zich uit Kroatisch oogpunt negatief. Het is denkbaar dat de Kroatische autoriteiten de JNA hebben willen dwingen duidelijk te maken dat zij feitelijk aan Servische kant staan, om daarmee internationale diplomatieke erkenning af te dwingen. Hierbij nemen zij echter een zeer groot risico. Ondanks de door de Kroatische acties veroorzaakte beperkingen van de inzetbaarheid van de JNA en de etnische en politieke polarisatie binnen het leger, moet ervan worden uitgegaan dat de Kroatische (para-)militaire organisaties zuiver militair gezien geen partij vormen voor de JNA. Indien het conflict zonder inmenging van derden wordt uitgevochten, is de kans op een overwinning van de JNA groot.

Er moet derhalve van worden uitgegaan dat de Kroatische regering op deze wijze hoopt een internationalisering van het conflict af te dwingen. Zoals reeds eerder gemeld heeft met name Duitsland reeds diverse malen duidelijk gemaakt dat het voorstander is van de erkenning van Kroatië door de EG indien het optreden van Serviërs en JNA voortduurt. De Kroatische minister van Buitenlandse Zaken Separovic heeft in dit verband verklaard van zijn Duitse collega Genscher "goed nieuws" te hebben ontvangen.

Mesic heeft gisteren bekend gemaakt dat hij op 7 oktober aanstaande zijn functie zal neerleggen, omdat dan het federale presidium zou ophouden te bestaan. Op die datum loop het in Brioni overeengekomen moratorium op verdere invulling van de onafhankelijkheid van Slovenië en Kroatië af. Mesic lijkt als een vaststaand feit te aanvaarden dat de -eveneens in Brioni afgesproken- onderhandelingen over de toekomstige relaties tussen de Joegoslavische deelstaten niets zullen opleveren. Kroatische vertegenwoordigers hebben eveneens twijfels uitgesproken over de voortzetting van de EG-conferentie.

Overigens heeft de aankondiging van Mesic nauwelijks concrete betekenis, omdat de onenigheid binnen het presidium, mede door het optreden van Mesic zelf in de afgelopen dagen, al dermate is voortgeschreden dat het feitelijk bij de beleidsbepaling toch al geen rol meer kon spelen. Het is echter interessant om te constateren dat met het aftreden van Mesic en het wegvallen van het presidium de JNA niet alleen de facto, maar ook de jure geen opperbevelhebber meer zal bezitten.

De EG

Naar aanleiding van de ontwikkelingen in Kroatië hebben zich dit weekeinde opnieuw verschillen van opvatting tussen verschillende EG-landen gemanifesteerd. De ministers van Buitenlandse Zaken van Duitsland en Italië hebben de schuld voor de escalatie van de gevechten in Kroatië gelegd bij de JNA, die zij opriepen zich geheel uit Kroatië terug te trekken. Minister van den Broek heeft daarentegen ook de Kroatische regering verantwoordelijk gesteld en gewaarschuwd dat hierdoor de vredesconferentie in gevaar komt. Naar zijn mening houdt de Kroatische opstelling mede verband met de Duitse benadering van het conflict. Hij benadrukte echter dat er geen sprake kan zijn van een EG-erkenning van Kroatië buiten een "algemeen vredeskader" voor Joegoslavië. Dit punt zal naar verwachting een belangrijke complicatie vormen voor het formuleren van een gezamenlijke EG-politiek met betrekking tot Joegoslavië.

De voorzitter van de EG-vredesconferentie, Lord Carrington, zal vandaag naar Joegoslavië vertrekken. Reeds vorige week had hij het voornemen geuit deze reis te maken en in het kader hiervan besprekingen te voeren met de presidenten van Servië en Kroatië en met federaal minister van Defensie Kadjevic. Hij heeft duidelijk gemaakt dat de huidige omstandigheden dit voornemen niet hebben doorkruist. Het is echter de vraag of een dergelijke missie momenteel resultaat kan opleveren.

Conclusie/voorzicht

Als gevolg van Kroatische provocaties heeft de JNA dit weekeinde een aanval ingezet tegen de Kroatische (para-)militaire organisaties. Doel hiervan is primair om de door de Kroatische eenheden geïsoleerde JNA-vestigingen te ontzetten, maar mogelijk tevens om Kroatië militair onder controle te brengen. Dit zal naar verwachting uitmonden in een poging de politieke speelruimte van de Kroatische regering in te perken.

De Kroatische provocatie van de JNA heeft waarschijnlijk tot doel om tegen de achtergrond van de verslechterende militaire situatie in de republiek het gezag van de Kroatische autoriteiten te onderstrepen en openlijk de steun van de JNA aan de Servische strijdgroepen in Kroatië aan te tonen. Het vermoeden is gerechtvaardigd dat Kroatië op deze wijze tevens hoopt het buitenland, en met name de EG, tot diplomatieke erkenning van Kroatië te brengen. Binnen de EG bestaat hierover echter nog geen overeenstemming.

Gezien de recente ontwikkelingen is de kans klein dat interne of internationale onderhandelingen op korte termijn kunnen bijdragen aan een politieke oplossing van de problemen van Joegoslavië. Derhalve moet erop worden gerekend dat de gewelddadigheden in dat land voorlopig zullen voortduren.

P.S. Volgens een Kroatische melding zou Hongarije vandaag twee Joegoslavische gevechtsvliegtuigen hebben neergeschoten. Deze melding kan echter momenteel nog niet bevestigd worden.